

Основні наукометричні показники

- **Кількість цитувань наукових статей (індекс цитованості)**
- **Імпакт-фактор (IF)**
- **Індекс Хірша (*h*-індекс)**

Вплив ученого або організації на світову науку, якість наукових досліджень можна визначити, використовуючи статистичні дані **Science Citation Index (SCI)** та **Journal Citation Reports (JCR)**, які випускає Institute for Scientific Information (ISI) у США, штат Філадельфія.

Для оцінювання роботи дослідників і наукових колективів в усьому світі широко використовують **індекс цитування наукових статей (Science Citation Index, SCI)**, який показує, скільки разів статті, написані певним автором, були процитовані в працях інших авторів за певний рік. Для обчислення індексу цитування створено потужну пошукову систему, яка містить бібліографічні описи всіх статей з наукових журналів, що входять до переліку JCR, і використовує свої алгоритми для підрахунку індексу цитування. Система висвітлює в основному публікації з фундаментальних галузей науки в провідних міжнародних і національних журналах.

JCR (Journal Citation Reports) — бібліометричний довідник статистичних даних, які відображають продуктивність і ступінь використання наукових журналів. JCR подає повну і різноманітну статистику цитування наукових журналів, зокрема широкий спектр показників використання журналів у роботі вчених різних країн. Розділи довідника включають наукові журнали, ранжовані в алфавітному порядку назв, за кількістю посилань, числом опублікованих робіт у журналі, показниками цитування тощо, і зокрема за показниками імпаکت-фактору.

Імпакт-фактор, або коефіцієнт впливу журналу (JCR), обчислюють як відношення числа посилань, які отримали за поточний рік статті, опубліковані в цьому журналі протягом двох попередніх років, до кількості статей, опублікованих у цьому журналі за ці ж два роки. Цей показник призначений для оцінки інформаційної значимості журналу. Вважають, що журнал, який публікує значну кількість статей, на які активно посилаються інші вчені, заслуговує на особливу увагу; чим вище значення імпаکت-фактору, тим вищі наукова цінність та авторитетність журналу.

Однак, використовуючи показники імпаکت-фактору, необхідно зважати такі моменти:

- проміжок часу, за який враховують цитування, дуже короткий (класичні статті часто цитують навіть через декілька десятиліть після публікації);

- природа результатів у різних галузях дослідження зумовлює різну частоту публікації результатів (наприклад, медичні журнали, які висвітлюють загальнолюдські проблеми в конкретній галузі, мають більші імпаکت-фактори, ніж філологічні, що розглядають проблеми, обмежені країною, регіоном).

Бази даних індексують посилання, вказані у пристатейних списках публікацій, і надають кількісні показники цих посилань (сумарний об'єм цитувань, індекс Хірша та ін.).

Індекс Хірша (*h-index*) є одним з найпоширеніших наукометричних показників активності вченого. Запропонований у 2005 році для оцінки індивідуальної наукової продуктивності дослідників, що працюють у певній предметній галузі. Це кількісна характеристика, в основі якої лежить загальне число публікацій конкретного вченого і кількість цитувань його праць. Індекс показує правильну картину лише за умови порівняння вчених, що працюють в одній галузі. Значення індексів Хірша різних учених представлені в реферативних національних і міжнародних базах даних.

Реферативна база даних Scopus пропонує інші показники, альтернативні імпакт-фактору, – SNIP та SJR.

Показник **SNIP (Source Normalized Impact per Paper** – стандартний вплив джерела на статтю) відображає вплив контекстної цитованості журналу, що дозволяє безпосередньо порівнювати журнали різної тематики, зважаючи на частоту, з якою автори цитують інші джерела, швидкість розвитку впливу цитати і ступінь відображення літератури певного напряму базою даних.

SJR (Scimago Journal Rank) є рейтингом журналів, що дає можливість оцінити науковий престиж робіт учених, виходячи з кількості ваговитих цитат на кожен документ. Журнал наділяє власним «престижем», або статусом, інші журнали, цитуючи опубліковані в них матеріали. Фактично це означає, що цитата з джерела з відносно високим показником SJR має більшу цінність, ніж цитата з джерела з нижчим показником SJR.

*За матеріалами інтернет-ресурсів
підготував інформаційно-бібліографічний відділ бібліотеки*